

GABRYELA LESZCZYC RADOLIŃSKA.

ALMA.

POEMAT W 2 CZĘŚCIACH

PISANY WE WŁOSZECH

1883 ROKU.

WARSZAWA.

W Drukarni St. Niemiery,

Plac Warecki Nr. 4.

1890.

*Herbinię Ewelinię dubienickiej
przebieg o zachowanie w pamięci naszej*

ALMA.

*Jej oddanej
Autorki*

POEMAT W 2 CZĘŚCIACH

PISANY WE WŁOSZECH

1883 ROKU

PRZEZ

Gabryelę Leszczyc Radolińską.

**INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA**

00 330 Warszawa, ul. Nowy Świat 77
Tel. 26-68-63

WARSZAWA.

W drukarni St. Niemiery,

Plac Warecki Nr. 4.

1890.

ALMA

ROMANT W ODRĘCZACH

5128

Дозволено Цензурою.

Варшава 12 Сентября 1889 г.

WYJĄTEK
Z LISTU PROFESORA TARNOWSKIEGO.

Forma listów nadana poetycznej powieści jest nową i wprowadza więcej życia i rozmaitości, niżby ich miało opowiadanie w jednym ciągu. Alma może mieć powodzenie jak je miał Iwar, Dzieje Perły, albo Poezje Marji z Rzeszowic.

WYJĄTEK
Z LISTU PROFESORA TARNOWSKIEGO

Przebieg choroby w tym czasie był spokojny, nie było żadnych objawów, które by wskazywały na powrót choroby. W tym czasie przebieg choroby był spokojny, nie było żadnych objawów, które by wskazywały na powrót choroby.

CZĘŚĆ I.

LISTY IRMY DO JANINY

Z NAD JEZIORA CÔMO.

CRS C. I.

LISTY IRMY DO JANINY

Z NAD JEZIORA GOM.

10/6

Zwyciężyłam! już teraz stoją między nami,
Te góry niebotyczne okryte śniegami,
Dziela nas kraje, ludy, wszystko, prócz wspomnienia,
Bo nic nie zdoła zgasić przeszłości promienia!
Ileż potrzeba siły i niezłomnej woli,
Aby ujarzmić serce; zatrzeć co w Nim boli,
Aby niesłyszeć skargi i niewidzieć męki,
Tego co go kochamy, nie podać mu ręki
By go podnieść ze ziemi, by z licem jak z głazu
Bez okazania żalu i czucia wyrazu,
Rozłączyć się na zawsze! — przecież jednej chwili
Nie wahałam się uciec, by ocalić Lili.
Jest miłość, którą w obec ludzi i ołtarzy
Wyznać mogą szczęśliwi, a inna się żarzy
Jak wulkan pod popiołem, wiecznym kryta cieniem,
Nie wolno jej wybuchnąć jak wulkan płomieniem!
Minęły już te czasy, gdy pod okiem matki,
Zbierałyśmy poziomki, i zrywały kwiatki,
Gdy gniazdko odszukane, parzysty liść róży,
Wesołemu dziewczęciu o szczęściu coś wróży!

Minęły już te czasy! O! bodaj mnie byli,
 Na zawsze w owej ciszy wiejskiej zostawili!
 Byłabym go nie znała! byłabym nie wpadła
 W tę przepaść bez nadziei! byłaby nie zbladła
 Gwiazda szczęścia mojego! . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

14/6

❁! nie pytaj mnie jeszcze, nie żądaj odemnie
 Opisu tego kraju, nie chciej mi tajemnie
 Porywać mnie od niego! — nie mogę dziś jeszcze
 Na chwilę go odstąpić; krainy te wieszczę
 Podziwem mnie przejmują, lecz martwią mnie, żalą,
 Bo mnie swemi górami od niego tak dała,
 Nie mogę bez łez jeszcze spojrzeć na gór szczyty,
 Nie mogę przez mgły oka spojrzeć na błękity,
 Które Lago odbija; wszystko mi dziś mgliste,
 Ciemne mi się wydaje, a tak uroczyste,
 Że przeraża wielkością, strachem mnie przejmuje,
 Że w obec tych ogromów tak nędzną się czuje,
 Tak winną, próżną, ziemską, że mogłam lzy memi
 Tak przyłgnąć sercem całym do czarów tej ziemi,
 Kiedy ten co je stworzył i stworzył za karę
 Za pokutę ^{oo} wczesną, za życia ofiarę,
 Musiał takim cudownym głębie nieba stworzyć,
 Że serce mimo cierpień tam znów może ożyć,

I nigdy już nie umrzeć! — O! wążek pajęczy!
 To biedne serce nasze, rozpacza, wciąż jęczy,
 A kajdan zrzucić nie chce i wżlecieć się boi,
 Gdzie szczęście wieczne otworem mu stoi.

16/6

♣ Słuszność masz moja droga, często w życiu bywa,
 Że gdy już łódź żywota do portu dopływa,
 Fale co nią miały naraz się uciszą,
 I zamiast ją pochłonać tylko ukołyszą.
 Inne me przeznaczenie. — Łódź mego żywota
 Marnie zginie wśród burzy, fala ją zdruzgota,
 I tak będzie najlepiej! — tym tylko sposobem
 Odzyskam szczęście, które czeka mnie za grobem.
 Nie lódź! nie lódź mnie próżno! już dawno ze słońcem
 Uczyniłam umowę, że zanim za chmury
 Ukryje swe promienie, ze szczytu tej góry,
 Znijdzie po mnie, o zmroku, i zbawczym promieniem
 Rezygnacji mi będzie. — Codzień ja go pytam
 Czy już czas? — codzień słowami go witam
 Kiedy swoim promieniem zamknie me powieki,
 Lecz mi nie odpowiada! a mnie jakby wieki
 Chwile dnia upływają! — tem ciesz mnie, tem raczej,
 Kiedy przyjdzie nareszcie kres mojej rozpaczy.

19/6

♣ ^{me} Twierdzisz że ^{me} nie o Aldzie mylne jest mniemanie,
 Że dla mnie szczęściem właśnie byłoby rozwianie

Tych snów błędnych!—ze z nim bym rozpaczą wciąż żyła.
 „Łono poety, mówisz, to serca mogiła,
 „Kocha on i namiętnie, lecz kocha dopóty,
 „Dopóki nosi w sercu jak pocisk zatruty
 „Pragnienie! — lecz zaledwie spełnią się nadzieje,
 „I sen jego uroczy ciałem się odzieje,
 „Zaledwie rzeczywistość dojrzą jego oczy,
 „Znów powraca z kąd przybył, w świat marzeń uroczył!
 „Poeta to na jednej biesiadzie pochłonie,
 „Co dla innych na długie życie starczy w łonie.
 „On z uczuć wieniec spleta, potem wobec gminu
 „Oddaje go za oklask, lub listek wawrzynu...
 „Nie dba o to że krwawe łyzy dobywa z duszy,
 „Bo wie że jęki serca dźwięk harfy zagłuszy,
 „A tak otwiera niebo na chwilę, na dobę,
 „I zostawia po sobie wieczystą żalobę.“
 W czarnej barwie przedstawiam obraz bóstwa mego,
 Mylisz się, on jest innym! inna miłość jego,
 O! nie! On ideałem! bez cienia, bez skazy,
 Nie mów tak, bobym nigdy tej urazy
 Nie mogła ci darować! . . . . .

25/6

Piszesz mi że poeta niepowinien z szczytu
 Tych krain tak uroczych, schodzić do zachwytu
 Nad tworam i tej ziemi! ma poprzestać na tem,
 Co dla niego stworzone pa za ziemskim światem,
 I dziedziny tej ducha wiecznej i bez granic,
 Nie tracić lekkomyślnie, i nie mijać za nic;

Że nie godzi mu szukać w spojrzeniu ziemianki,
 Tych wdzięków nieśmiertelnych, jego współniebianki,
 Gwiazdy srebrnej na niebie, lub różanej zorzy,
 Gdy mu mówi o cudach i potędze Bożej,
 Przyznaje że masz słuszość, ależ i anieli
 Gdy zstąpili na ziemię, i wdzięki ujrzeni
 Jej mieszkankę śmiertelnych — ziemia im się wtedy
 Zdała niebem! a niebo, źródłem łez i biedy!
 A jakże wieszcz tej ziemi, gdy raj w niej odkryje,
 Nie miałby go pożądać? wszak w nim serce bije
 Człowiecze! . . . . .

28/6

Mówisz mi że on winien, że w życiu nie wolny,
 Że powinien ją kochać, że każdy by zdolny
 Był chociażby przez wdzięczność, czcić tego anioła
 Jakim Lili, on nawet i tego nie zdoła!
 O! droga! czyż on winien? wiem że z woli własnej
 Nie przyjął ciężkich kajdan! dla niego zbyt ciasny
 Horyzont w którym Lili żyje, w którym błądzi,
 Tak sądzi ten co nie wie, lecz nie ten tak sądzi
 Co wszystkiego świadomy! — są gwiazdy co nigdy nie
 [mogą
 Zejść się w jednym obłoku, chodzić jedną drogą,
 Jedna lśni przy księżycu, druga ziemi blisko,
 Jednej w niebie ognisko — a drugiej ognisko
 Na ziemi — zapal dwa płomienia
 Każdy na innej korze, i brzegiem strumienia

Puść je razem — jeden się uczepli brzegu,
 A drugi z falą pomknie i w gwałtownym biegu
 Pomknie dalej, i dalej, aż zniknie ci z oczu,
 A tamten wciąż przy brzegu ciągle na uboczu
 Popłyń! — To obraz jest Alda i Lili,
 Mogliż jedną iść drogą? o często nas myli
 Pozór życia, nim sądzim, długo myśleć trzeba!
 Bo możemy potępić tych co godni nieba.

3/7

❗! prawda! on dla wielu przedmiotem zazdrości,
 I ja nieraz słyszałam, jak ludzie — ah! prości
 Mówili nań wskazując: „Jaki ten szczęśliwy!
 „Ma wszystko co zapragnie, bogacz, urodziwy,
 „Wieszcz uwieniczony chwałą, laurami okryty,
 „Czem świat obdarzyć może, on wszystkim jest syty.“
 Ah! gdyby on to słyszał! odrzekł by im z cicha,
 „Waszemi bałwanami, gdzie chciwość i pycha.
 „Mniemacie że szczęśliwy kto panem tej ziemi?
 „On pogardza tem złotem i laury waszemi,
 „Ah! odda wam ją chętnie! lecz za to rozbitcie
 „Te kajdany co jego okuwają życie!
 „Wiecie co być poetą? to umrzeć sto razy!
 „To widzieć srogich cierpień tysiączne obrazy,
 „To wciąż z grobu powstawać, i grobu być blisko,
 „To żyć deptan nogami! — Na urągowisko
 „Ludzkie stać pod przegierzem! usychać pragnieniem,
 „Nigdy nienasyconym! Co błędnym być cieniem

Wśród cielesnej ludzkości. — To nieba być gońcem,
 „To w krainie cudownej być pokutującym
 „Pielgrzymem, co w pustyni za kroplą źródlaną,
 „Goni wiecznie! — wabiony wciąż Fata-Morganą
 „Lecz jak ten pielgrzym skona, nim stanie u mety,
 „Tak usycha i serce spragnione poety!“

15/7

Wczoraj dwoje szczęśliwych spotkałam po drodze,
 Szli ze sobą, dłoń w dłoni, w spojrzeniu spojrzenie
 Tęło — a rozmową ich było milczenie!
 O! czemuż moja droga w życiu ciągle trzeba
 Ocierać się o takich, co ziemskiego nieba
 Zawsze pełni! Jaśniej, rozkoszy uśmiechem,
 Których snu nie przerywa płacz nawet swym echem!
 O! jakże miarą szczęścia różnim się niezmiernie,
 Dla jednych wonne róże! a dla drugich ciernie,
 Nawet tej jaskółeczce odemnie jest lepiej!
 Co nad memi oknami gniazdko sobie lepi,
 Bo wesoło szczebiocze, przyszłość błogą roi,
 A u mego wezłowia, mara tylko stoi
 Milcząca i ponura, i cierpliwie czeka,
 Dopóki mojej trumny nie dobiją wieka!

26/7

Widziałam te jeziora jasne, kryształowe,
 Którym mirt i cyprysy uwieńczają głowę,

Gdzie się jak we zwierciadle odbijają szczyty
Mglistych Alp, gdzie nadbrzeżne olbrzymie granity,
Zaufane w swój ogrom spuszcza ją się sromo
Na dno Lago di Garda, Maggiore i Cômò.
Widziałam góry co się szamoczą z chmur biegiem,
Poważną skroń Simplonu, przypruszoną śniegiem,
I gdziekolwiek dosięgnie spojrzenie zuchwałe,
Wszędzie ogląda Stwórcy Wszzechmocnego chwałę.
Czarowna to kraina! — to tło wody czyste
Odbija nawet w nocy niebo przezroczyste,
Po którym złotych gwiazdek tłum drżący się roi,
A księżyc odpoczywa, i tęsknotę koi.
Cienie ich na dnie ciemnem głębiny się ścielą,
Lub zdają się przepływać zwolna nad topielą.
Wszystko sen już pogrążył, tylko słowik nuci;
Czasem słyhać jak rybak zdradne sieci rzuci,
Na zwabione księżycem biedne wodne rybki;
Czasem ujrzysz w oddali wiosła błysk, tak szybki,
Jak lot mewy w obłokach, znów widać jak płynie
Kołysana falami łódka po głębinię,
A w niej dwoje szczęśliwych — O! jakże to błogo
Musi być, tą czarowną płynąć w życiu drogą!
Nie dla mnie nieszczęśliwej ziemia obiecana!
Ja ptaszyna wędrowna zamiecią wygnana
Z rodzinnego gniazdeczka! tułam się po świecie,
Przyniosły mnie tu wichry, a burza mnie zmiecie!
W dzień majowy pod mirtą znajdują mnie zabita,
Z ukrytą raną w sercu, z łzą w oku ukrytą!

❖ Nie wiedziałam co burza, wieczorem w Lugano
Dopiero o jej blasku byłam przekonaną,
Jakież Lago jest wtedy potężne, wspaniałe,
Rozhukane, jak wściekłe, spienione tak całe
Jak lew gnany rozpaczą: ciągle się o siebie
Biją fale, a chmury schodząc się na niebie,
W jasny błysk się zmieniają, i spływają lotem,
Jakby deszczem ognistym; grzmot tętni za grzmotem,
Bo każdy echem w koło powtarzają góry.
Chwilami świat jak w ogniu, chwilami ponury
Jak wśród nocy — chwilami głębie widać było
Jasności — jakby niebo bramy otworzyło
Na rozcień dla człowieka i raję swojego
Ukazując dziedzinę, wzywało do Niego.
Lago jakżeby wtedy czując swą niedolę,
Rwało się w falach krwawych, i wieczną niewolę
Chciało zrzucić; to wyło, to jak grom huczało,
Z rozpaczą swoją głowę w skały uderzało,
Chciało się wyrwać, uciec, lecieć, tam gdzie rzeki
Głos go wzywał tajemny, lub w obłok mgły lekkiej
Zamienić się i w niebo ulecieć z nią razem,
Takim Lago spokoju dziś było obrazem.
Biada! temu kto wtedy chciał po jego fali
Popłynąć lekkomyślnie, nie popłynął dalej!
Sternik tracił swą władzę, rybak łamał wiosło,
A fala swe ofiary w głębie z sobą nosiła.

I wtedy płynął okręt, białe swoje żagle
Odwiął, to opuszczał, to podnosił nagle;
Jak dwa białe ramiona żebrzące pomocy,
Jakby widmo jęczące wśród ciemnej drzał nocy.
Już spokojniej oddychał, ku brzegom już płynął,
I znów falą miotany w rozpadlinach ginął.
Aż wściekły wiatr zdarł żagle, zakipiała fala
I całun ich przejrzysty popędziwszy zdala,
Zawinęła w swe głębie. —
Zgrzytnęły wiosła, maszty, łódź fale zalały,
I wkrótce zniknął w głębiach odwiecznych cień biały!
Czasem tylko znać było jak na wścieklej toni,
Igrały fale za swą zdobyczą w pogoni;
Jak bawiły się ofiar jękiem i skargami,
Jak rzucały je z śmiechem igrały z mękami,
Aż dech zamarł w ich piersiach, aż znużone padły,
Wtedy tylko znużone fale z niemi siadły
W owej ciemnej głębinie, i znużone legły,
A z czoła posępnego jeziora, gdzieś zbiegły
Ciemne chmury, załśniła pogoda,
I modra znów jeziora, odbijała wodą
Cały świat czarodziejski.
Rozhukane, spienione Lago widzieć wolę,
Jak spokojne, nieczułe na swoje niedole,
Na te szzańce wiążące go w koło bez jęku,
Bez pragnienia, bez czucia, jak w śmierci już rękę.
O! wolę je widzieć żywe, rozumiem się wtedy,
Obaj szarpiem się z życiem, chcemy z naszej biedy
Wyrwać się, obaj, uciec, a chociaż nie mogę
Odnieść nigdy zwycięstwa nad przepaści morzem
Jednak walczym do śmierci!

7/8

†Wartoż to żyć ma droga? — I cóż jest to życie,
 Kilka kwiatów zebranych o jutrzeńki świcie,
 Upały, błyski, gromy, w południa godzinie,
 A wieczór zmrok i ciemność, i na tem dzień minie,
 I to życie człowieka! — Oplaciż się na to
 Wydobyć się z nicości, i ciało tą szatą
 Nessusa odziać krwawą? Ani bym aniołem
 Nie chciała być — bo wszakże i oni z wesołem
 Sercem witali istność, a potem jak ludzie
 Nie mogli się obronić, przesyтови, nudzie,
 I zapragnęli władzą porównać się z Bogiem,
 A tak, serafin stał się Stwórcy swego wrogiem!

15/8

†Wracam z krótkiej wycieczki, zwiedziłam tu sławną
 W Gallarate kaplice; z budowy niedawną,
 Lat piętnaście jak stoi, artysta ją nowy
 Uplanował podług swej fantastycznej głowy,
 W stylu jest bizantyjskim, wspaniała, lecz smętna!
 Nie lubię jej, dla żywych wcale nie ponętna.
 To spokój rozpaczliwy! — W górze na Kupoli
 Stoi anioł, którego wzrok smutku aż boli!
 Rozwija nad mieszkaniem zimnem skrzydła białe,
 Lecz nie wróży dążącym że tu wieczną chwałę

Zdobyli, uwolnieni od kajdan, od ziemi,
Zda się płakać że przyszli, wyrzekać nad niemi!
Wszystko tutaj żałobne, nawet schody trwożą
Kształtem swych sarkofagów, a ówą myśl Bożą
Uwolnienia od cierpień, jasną, upragnioną,
Zamieniają w godzinę łez nieuniknioną,
Odwieczną, bez nadziei! — Te stopnie co wiodą
Do raję marzonego — powinny pogoda
Swoją cieszyć, zachwycać, tryumfu być bramą,
A nie drogą rozpaczy, rozpaczą być samą.
O! mój grób inny będzie! i ja każę sobie
Wybudować kaplicę, lecz na moim grobie
Radość będzie lśnić zdala, tryumfu potęgą!
Co skrzydłami swojemi wrót nieba aż sięga.
A zamiast karyjatyd z ramiony zgiętymi,
Będą wznosić Kupole, skrzydłami srebrnemi
Aniołowie radości, z wieńcami na skroni
Będą grać mi na trąbach zwycięzki marsz żywy,
Pieśń duszy uwolnionej nareszcie szczęśliwej,
Na Kupoli stać będzie Chrystus lśniący chwałą,
Dający mi w nagrodę walki, palmę białą.
Kute z brązu olbrzymie kaplicy podwoje,
Będzie wdzięcznie uchylać cherubinów dwoje,
Do przybytku spokoju i szczęścia bez miary;
A we wnętrzu kaplicy, będą stały czary
Napełnione kwiatami; wśród nich jak w ogrodzie
Będę leżeć uspiona w całej swej urodzie,
W kwiecie życia, piękności, a przy mnie w oddali
U stóp ołtarza Marji, pragnę aby stali
Wyrzeźbieni z marmuru, moi, moi wszysey,
Ale tylko mnie sercem, przywiązaniem bliscy,

Lecz bez żalu, bez skąrgi, składać mają dzięki
Panu za kres mych cierpień, za koniec mej męki!

27/8

¶ Cudowne dziś tu Lago choć w zmroku bez słońca,
Przestrzeń jego jak morza zdaje się bez końca,
Góry naraz zniknęły, mgła je swą powłoką
Całą zewsząd okrywa, że nie dojrzy oko
Ani gdzie przed tem były; niebo i głębinę
Tylko widzieć przed sobą, jak inną krainę
Naraz masz przed oczami, jakby jakieś siły
Tajemnicze, te góry odwieczne zwały
Co ci były więzieniem, i wolno ci było
Znów lecieć dalej! dalej! jakby cię wznosiło
Tchnienie serca wolniejsze, jakby świat ten cały
Powstał z wiekuistego swego odretwienia,
Nie czuł krańców już żadnych, i z za mgły tej białej,
Widział wschodzącą tęczę, widział dzień zbawienia!

5/9

¶ We dnie błędę po górach, a wieczór gondolą
Płynę prawie pół nocy; lecz gdzież mnie nie bola
Moje rany głębokie! on! on! w każdej chwili,
Przytomny mi jest zawsze, napróżno się sili
Pocziwy gondolier rozerwać, i bawi
Nuceniem swych Canzone, daremnie mi prawi,

O legendach miejscowych, w końcu sam przestaje,
Bo widzi że uwagi pieśniom tym nie daje,
Żem obca mowie ziemi, w gwiazdach tylko czytam,
I o niego się gwiazd mych z łą w oku wciąż pytam!
Widać tak być musiało, w pierwszej życia dobie
Goniłam niedościgłe! pamiętasz? jak obie
Mając ledwie wiosn cztery, patrzyłyśmy z ganku
Jak w piękną noc czerwcową biegła bez ustanku
Luciola — jej światłem zwiedziona,
Rzekłam ci że to gwiazda, że z nieba to ona
Do mnie leci. — Pamiętasz? przeczyłaś mi głową
Chciałaś tak mnie przekonać, że nie jest tęczową
Gwiazdką ten płomyk blady, że czarnym owadem
Którén zwie się Luciolą. — Ja wciąż za jej śladem,
Leciałam, aż schwyciwszy krzyknęłam! i łzami
Się rzewnemi zalałam, bom miała ogniami
Skrzydlatego robaczka oświeconą rękę!
Ty nad wiek swój rozsądna, widząc moję mękę
Zdjąłś ją bez przestachu z drżącej mojej dłoni,
I rzekłś ocierając łezki z mojej skroni,
Widzisz że to nie gwiazdka! takeś to już wtedy
Umiała mnie oświecić, i często me biedy
Ukoić swą powagą! — i dziś mnie, dziś jeszcze
Koisz wciąż i pocieszasz, ostrzegasz że wieszczę
Moje złote marzenia, nie gwiazdą, Luciolą,
Lecz gdzie prawda? gdzie szczęście? gdzie łąy co nie
[bolą?

15/9

❧uciola! ach! masz słuszność takim jest me życie
 Już mnie dzisiaj nie zbudzisz! w dziecinnym zachwycie
 Dziś dziecię skamieniało! — Już go nic nie zbudzi,
 Ni głos prawdy, ni nawet doświadczenie ludzi,
 Dziś ono lunatykiem! nad brzegiem krawędzi
 Mknie ciągle przepaścistej, i póty je szczędzi
 Groźna śmierć — póty istnieć będzie,
 W strasznym swym nieodmiennym, zabójczym obłędzie!

25/9

❧dziś gdym na jeziorze
 Mknęła rano gondolą, i o Nim w pokorze
 Mej nicości myślałam — usłyszałam nagle
 Muzykę — rozkazałam zwinąć nasze żagle
 I słuchałam! — słuchałam! mistrzowska to ręka
 Uderzała po strunach! — lecz straszna z niej męka
 Płynęła — i rzewnemi przemawiając tony,
 Leciła gdzieś daleko! w odległe gdzieś strony,
 Jak myśl moja! — Poznałam jego to dotknięcie
 Strun było — i jego muzyki pojęcie!
 Ah pamiętasz? jak umiał z martwej owej deski,
 Wydobyć uśmiech szczęścia, a czasem znów łezki,
 Żal, gorycz i zwątpienie, wszystko w jego dłoni
 Przybierało kształt życia! o! jeszcze mi dzwoni,

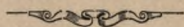
Ta pieśń serca zboląła, ta rozpaczy skarga,
 W której to nuta każda mówi, serce targa,
 I wyraża co wzrokiem, słowem i westchnieniem
 Nigdy wyrzec nie można! — martwa a płomieniem
 Przejmuje całą ciebie, głos ją potem koi
 Jakby z nieba — a anioł pocieszenia stoi
 Nad twem sercem zboląłem! — nie taka człowieka
 Ziemskiego drżąca skarga — o! nie tak wyrzeka
 Anioł Boży, zesłany na pociechę ziemi,
 Któremu burze skrzydła złamały, że niemi
 Wzbić się w niebo nie może! . . .

2/10

❗! gdyby to tak można! masz słusność że dusza,
 Ma dwa skrzydła któremi w niebiosia się wzbija
 To rozsądek i miłość; lecz jeśli porusza
 Tylko drugim, przeciągle a pierwsze już zwija
 W pierwszej jeździe obłocznej; nie zaleci wyżej,
 Ale owszem ku ziemi coraz spadnie niżej.
 Lecz kto może zarówno obydwoma władać,
 Ten może ~~z~~ aniołów, nawet gwiazdy zbadać,
 Bo on z niemi zrównany: z moich tylko jedne
 Skrzydło jeszcze jest silne! — drugie dawno biedne,
 Złamane! . . . . .

17/10

Kochać! i być kochanym! widzieć sen swój żywym,
 Ten sen życia całego, nareszcie prawdziwym!
 Móź po niego już sięgnąć, do raju móź wstąpić!
 I zrzec go się na wieki! na wieki odstąpić!
 Czyż jest co dotkliwszego? O! jakże to boli!
 Strzeż Boże! droga moja! cię od równej doli.
 Gdybym to miała skrzydła, gdybym mogła niemi
 Ulecieć tam daleko, ulecieć od ziemi!
 I z sobą na wyżyny porwać go te jasne;
 Lecz ja tylko ziemianką, sfery moje ciasne
 Nie dają mi ulecieć, czynią mnie bezsilną,
 Grzeszną, słabą w pokusie, miłością omylną,
 Muszą więc między nami krańce zatknąć wieczne,
 Mury do nieprzebycia! — w kajdany bezpieczne
 Muszę serce i duszę okuć, by się złamać,
 By ni jemu, ni Bogu, ni ludziom nie kłamać.
 Wstępuje do klasztoru! — jakże cię to zdziwi!
 Nikogo moje serce nie unieszczęśliwi,
 Trzeba skarcić je za to, że jak ^{jak} ~~zak~~ ów śmiały
 Tak wzleciało wysoko gdzie ginie świat cały,
 Że go w locie prześcignąć tym chciało wysoko,
 I zajrzeć słońcu, gwiazdom, niemal oko w oko,
 Jak on upaść musiało, rozbić, złamać skrzydła,
 Takie nieubłaganych niebios są prawidła!

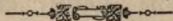

Takie niebezpieczeństwo...
 i w sobie na wygnaniu...
 Lecz ja tylko...
 Nie bądź mi...
 Główną...
 Należy do...
 Należy...
 Był...
 Wzrost...
 Nikogo...
 Trzeba...
 Tak...
 Na...
 I...
 Tak...
 Takie...

CZEŚĆ II.

Z KLASZTORU SAN CLEMENTE

W ALPACH.

1882 II

Z KLASZTORU SAN CLEMENTE

W. ALPACH

18/11

¶ Już miesiąc jak tu jestem, rok mam przebyć próby,
Poczem nieodwołalne muszę wyrzec śluby,
Położenie tu cudne! — na wyniosłej skale
Stoi klasztor, z granitu zbudowany całe,
U nóg jego rozbija się morze Śródziemne,
A w koło wieńczą Alpy i cyprysów ciemne,
Smętne, odwieczne drzewa, — nie widać ztąd ludzi,
Dzwon jedynym tu głosem któren ciszę budzi,
I dochodzi ze świata, zlewając swe tony
Z naszemi, kiedy biją zwiastowań pokłony.
Lecz nie cisza mnie boli, samotność balsamem
Jest sercu cierpiącemu, i duszy jest pramem.
Ależ tu nie samotność, tu świat całkiem nowy,
To świat co cięższe kładzie jak ziemski okowy.
I to boli! o droga! wystaw sobie ptaka,
Pochwyconego dłonią zdradziecką junaka,
I więzionego w klatce, gdzie łamie pazury,
Gdzie niemoże skrzydłami wznieść się, wzbic do góry,
Gdzie z innemi ptakami obcemi żyć musi,
I gdzie mu ciasny obręb tchu broni i dusi,

To pojdziesz co tu cierpię! pojdziesz com czuć zdolna,
 Ja od kolebki życia nie więziona, wolna!
 Dziś muszę w tych żelaznych kratkach skrzydła łamać,
 Muszę rozdzierać pióra, swym zasądom kłamać,
 Bo zginąć mi potrzeba, tym tylko sposobem
 Wyratować ją mogę! — wolałabym grobem!

20/12

Drogą mi moja celka, dwa w niej okna małe,
 Z jednego widzę morze, drugie Alpy białe
 Przedstawia moim oczom. — Dziś przed wschodem słońca,
 Obwijała me Alpy lekka mgła srebrząca,
 Wietrzyk czasem ją wznosił, jak kiedy zasłonę
 Z bajader, co rozkoszy weselem znużone
 Zasnęły — zrzuca cicho kochanek ich tkliwy,
 Szczęśliwy ich pięknnością, ich wdziękiem szczęśliwy,
 I pieści pocałunkiem, okrywa pieścizoty;
 I z Alp wkrótce zasłonę zdarł kochanek złoty,
 Oblał blaskiem różowym, całował promieniem,
 I jam im zazdrościła! goniłam z westchnieniem!
 Te pocałunki złote! te słońca uciski!
 I mój los tej rozkoszy i szczęścia był bliski,
 A dzisiaj tak odmienny! nie będę już z rana
 Czekać z Alpami słońca, bom bólem złamana!

1/1 83

Rok Nowy! droga moja, ah! stary przedemną!
 Nadal jak i w przeszłości tak samo mi ciemno,

Nadzieja, czar miłości, te życia kagańce,
 Zgasły dla mnie, skończyły czarowne swe tańce!
 Żyję już jak trup owy, którego ni morze
 Mieć już nie chce, i rzuca na piaszczyste łoże.
 Przedemną się rozciąga ta przestrzeń bez miary
 Wielka morska pustynia! po za mną łoż czary,
 A nad głową mą lecą obłoki jak cienie,
 Te niekształtne powietrza córy, co istnienie
 Muszą pędzić swe na tem, by z morza mgły szare
 Czerpać, i nosić w górę, nosić jak za karę,
 Choć padają pod niemi, choć ciężar rzucają,
 Znów muszą brać na barki, znów w niebo dźwigają,
 Tak wieki wlekąc życie, płacząc za tęczami,
 I moje życie temi powleczone mgłami!

20/1

☉! smutno mi tu droga! choć cieszą jak mogą
 Te dobre zakonnice wybawienia drogą.
 Dziś Matka przełożona widząc że płakałam
 Zgadując że za światem, choć przyznać nie chciałam,
 Tak mi srogo to szczęście malowała w świecie:
 „Żal ci świata, mówiła, o! biedne me dziecię,
 „Szczęście świata tak nikłe, zwodnicze, niestałe,
 „Jak na tej tu gałązce, uwieszone małe
 „Z piórek i mchów gniazdeczko, co sama odcięta
 „Od pnia swojego burzą, połamana, zgięta,
 „Płynie z gniazdkiem wśród morza, a fala nią miota,
 „Bałwan morski zalewa, i wkrótce zdrzgotą,

„To jest to szczęście świata;“ a ja sobie w ciszy
 Pomyślałam — tęsknoty nikt mej nie usłyszy,
 Oprócz Ciebie o Boże! choć miotana falą,
 Choćbym naprzód wiedziała że wichry obalą
 To misterne gniazdeczko! gdyby z Nim, o chętnie
 Zginęłabym wśród burzy, niżeli tak wstrętnie
 Gwoli sercu i duszy żyć, te pęta nosić,
 O! gdyby to nie Lili, dla Niej muszę znosić,
 Te długie może męki! . . . . .

25/3

Wiele prawdy w tem jednak, że wszystko na ziemi
 Łudzi, prawie uwodzi odbłyskami swemi,
 Że wszystko jest illuzją! — wczoraj już o zmroku
 Słońca, z celi patrzałam — i tego widoku
 Nie zapomnę — patrzałam, jak szczyty
 Alp słońce ozłacało, że szare granity,
 Zdawały się wulkanem, zdawały się płonąć,
 Zdawały się swym ogniem, świat cały pochłonać.
 I tak dumnie ku niebu wznosiły swe głowy,
 Jak gdyby już się stały Niebiosów Królowy.
 Co za srogie złudzenie! przystąpiłam blisko,
 A wnet to czarodziejskie znikło mi zjawisko,
 Nie płonęły, śnieg tylko leżał na nich biały,
 A one pod nim marznąc, ze zimna aż drżały.
 A i śnieg miał być dumnym że lśni tak wysoko,
 Gdzie go człowiek nie dojrzy, nie dosięgnie oko,
 I śnieg zdawał się jęczyć że nie padł w dolinie,
 Gdzieby stopniał, i stał się strumykiem co płynie

W rzek objęcia, i dążył aż na morza łono,
 Gdzieby go złote słońce, w tę perłę marzoną
 Zamieniło swą siłą, co stroi muz głowy,
 Co błyszczy przy brylancie w djademie królowej.
 On co tak lśnił wysoko! co stroił gór szczyty,
 I on na los się skarżył, on władzy był syty!

5/4

Opowiem ci powiastkę, niestety prawdziwa,
 Między zakonnice, była nieszczęśliwa
 Śliczna, młoda dziewczeczka, w szesnaście lat pono
 Gwałtem, mimo jej woli ją tutaj wtrącono,
 Kochała z całą wiarą! lecz ojciec jej srogi,
 Chcąc aby swemu bratu ustąpiła z drogi.
 Chcąc jej posag mu oddać, poświęcił dziewczynę,
 Nie myśląc że ją zabił, że później za winę
 Gorzko płakać mu przyjdzie! — Ah! szybko tak gasła!
 Dano znać o tem ojcu, na te straszne hasła,
 Przybiegł, zdążył od ślubów ją uwolnić jeszcze,
 Lecz nie mógł wrócić życia! już cienie złowieszcze
 Śmierci mkły nad nią straszne, i strzegły jak cienie!
 I choć znów była wolną, choć serca pragnienie
 Mogła z dłoni kochanka nareszcie otrzymać;
 Nie mogła tyle szczęścia i słońca wytrzymać,
 Jak ten kwiat lotusowy, co słońca nie zwykły,
 I nim jeszcze ostatnie szrony z ziemi znikły,
 Nim wróciła znów wiosna, konała i zmarła,
 Z temi słowy „zapóźno!“ ah! serce rozdarła
 Mi ta powieść prawdziwa!

15/5

Łódź. Tadmir

Dla czego moja droga? to słońce, to morze,
 Te Alpy, te kaskady, cudotwory Boże,
 Jednemu tak się piękne, tak wielkie się zdają,
 Tak je nadziejskim czarem poją, zachwycają,
 A drugiemu tak mgliste, tak nędzne, tak biedne,
 Takie zimne, bezbarwne, zwyczajne, powszedne!
 Wszakże zawsze te same; lecz jeden szczęśliwy,
 Wszystko szczęściem swem stroi, świat widzi jak żywy,
 A drugi co go boleść targa, drze mu serce,
 Ten na wszystko zarzuca żałobne kobierce,
 O! bo piękno nie w pięknie, lecz w duszy każdego,
 Bo tyle ile ludzi, tyle z odmiennego
 Punktu, podziwia piękność, bo chmura na skroni,
 Więcej obraz zasepi, zachmurzy, zasłoni,
 Niżli chmura na niebie, ta zniknie po burzy,
 A tamta już nie zniknie! już tęczy nie wróży!

20/6

Czy wiesz? mówią poeci że ten świat, jest Boga
 Wielką sławną świątynią. — Księżyc, gwiazdy, słońce,
 To lampy pod sklepieniem onej pałające.
 O! jakże strome schody do jej wnętrza wiodą,
 Mnie siły zanim zajdę zupełnie zawiadą,
 Tysiąc razy je schodzić, i wchodzić znów musisz,
 Na wyżyny olbrzymie dostać się wciąż kusisz,

Ledwo wejdiesz, i myślisz że jesteś na szczycie,
 Widzisz wyższe daleko, i tak całe życie!
 Nigdy dojść tam nie możesz, w tej świątyni spocząć,
 Ustajesz ze znużenia, już nie wiesz co począć,
 A jeszcze wielkim prawie, wielkim będzie cudem,
 Jeśli karka nie skręcisz, nie padniesz pod trudem.
 Jeśli z pierwszych już schodów, szybki zawrót głowy,
 Cię nie strąci w przepaście nim dojdiesz połowy,
 Próżno świecą mi lampy, nie widzę już drogi,
 Już mi ciemno! już padam, ustają już nogi!

16)7

Ah! już za dwa miesiące! Requiescat in pace
 Wyrzeczcie świat nademną, i nikt nie zapłacze
 Nad biedną! — Droga moja, strach mnie czasem bierze,
 Że to wkrótce się stanie, że w duszy nie szczerze
 Uczynię Bogu śluby! — nie z szczęściem, nie z chlubą,
 Że to nie chwałą dla mnie, ale będzie zgubą!
 Jednak Bogu nie kłamię, On, w sercu mem czyta
 On widzi że go kocham, jak kocham nie spyta.
 On zrozumie mą duszę, on pojmie, przebaczy,
 Że go wielbię po swemu, że wielbię inaczej.
 O! ufam że daruje jeśli w tem co złego,
 Że kocham mego Alda inaczej jak Jego,
 I choć przyjmę ten pierścień, tę ciężką okowę,
 To jako życia karę, nie szczęścia osnowę,
 Ten pierścień to śmierć moja, tem przyjąc go mogę,
 Bo mi to księgę życia zawiera i drogę!

10/8

Szcześliwaś ty Janino! kochasz, i kochana,
 Życ dopiero poczynasz, gdy moja strzaskana
 Łódź już płynąć nie może! o bądź! bądź szczęśliwa!
 A w szczęściu pomyśl o tej którą już przyzywa
 Bliski grób! — Ah! czemuż? życia nasze łodzie,
 Tylko się skrzyżowały w strzelistym pochodzie
 I pożegnać musiały? — nie mogły dopłynąć
 Do portu tak jak wasze, tylko w oczach zginąć
 Jedna drugiej musiały, prąd je miał rozegnać,
 Miały się tylko w życiu ujrzyć, i pożegnać!

9/9

Pisał do mnie, błagał mnie, zebrał pozwolenia,
 Aby mógł mnie pożegnać przed aktem wstąpienia
 Do zakonu na wieki! — lecz dać go nie mogłam,
 Choć tak w sercu pragnęłam, na sobie wymogłam
 To ostatnie zwycięstwo; pokusa za wielka,
 I na cóż by się zdała już obrona wszelka,
 Już bym się może z jego objęć nie wydarła,
 Gdybym w nich skonać mogła, gdybym w nich umarła,
 Lecz żyć potem, to sroższe niż piekła męczarnie,
 Nie trzeba jak zaczęłam, tak skończyć ofiarnie!

15/10

Stało się! wychyliłam już kielich goryczy,
 Ufam że mi go kiedyś Pan nieba policzy.
 Już Requiem wyśpiewali! — spełniły się losy,
 Spadły pod nożycami bujne moje włosy,
 Ślubny wieniec myrtowy odjęto mi z czoła,
 I czarne zakonnice jak kruki do koła
 Poczęły mnie okrażać, całować z kolei!
 Ah! gdy oddać musiałam ten wianek nadziei,
 Ten wianek, co marzyłam że zdejmie go luby,
 I zań złoży miłości gorącej swej śluby!
 Gdy mi i tę zasłonę wyszytą, misternie
 Zdjęto z głowy, a za to ustrojono w ciernie!
 Zdało mi się że kolce bodą mnie do głębi,
 Że śmierć mnie swym oddechem lodowatym ziębi!
 Dreszcz śmiertelny mną wstrząsnął, i jak marmur biała,
 Upadłam na kamienną posadzkę zemdlą!

. . . . .
 . . . . .

Gdy wróciłam do życia, przebrzmiały już hymny,
 I jęk dzwonów ponury, i księży śpiew zimny,
 Dogorzały pochodnie, i ucichły pieśnie,
 Nastąpiła głucha cisza! — Pojęłam, że nie śnię,
 Że to wszystko na jawie, że śmierć kosą ostrą,
 Podcięła moje szczęście, że zostałam siostrą,
 Że mnie krata żelazna, lodowate mury,
 Oddzielały od świata na wieczne tortury!

. . . . .
 . . . . .
 Stało się! i ja żyję, i muszę żyć jeszcze,
 Choć was rzucam! ah! z tobą się już nie popieszczę,
 Ni na twem łonie cierpień moich nie wypłaczę,
 Nikogo z was na ziemi już ah! nie zobaczę,
 Nikogo! bo mnie ludzie pochowali żywą!
 Żegnam cię! bądź mi droga kochaną, szczęśliwą,
 Od doli mej podobnej niech cię Bóg zachowa,
 Bądź zdrowa droga moja! bądź zdrowa! bądź zdrowa!
 Niechaj ci ciężar życia zawsze będzie lekki,
 Bądź zdrowa! siostra Alma żegna cię na wieki!
 A te żale szalone niech je wiatr rozwieje,
 Jak rozwiął los zawistny, szczęście, i nadzieje!

K O N I E C.

BADAŃ INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
 00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 7
 Tel. 26-68-49

10

F
5128